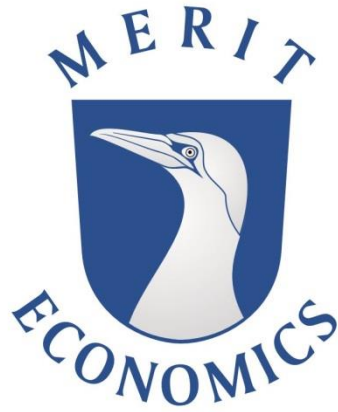

Lapin suurhankkeiden vaikutukset työllisyyteen ja aluetalouteen

12.11.2019

Juha Honkatukia

Tämän selvityksen ovat tilanneet ja ohjanneet Lapin liiton Tulevaisuus Lapista -ennakointi uudessa maakunnassa -hanke (ESR) ja Lapin ELY-keskus. Selvityksen taustalla on Lapin positiiviset kasvunäkymät ja toisaalta negatiiviset väestökehitysnäkymät.

Lapissa työvoiman saatavuus on vaikeutunut kaikilla toimialoilla ja kaikissa seutukunnissa. Lisähaastetta tilanteeseen tuo maakunnan demografinen kehitys: väestön vähentymiskehitys on jatkunut Lapissa jo 25 vuoden ajan, minkä lisäksi maakunnan sisäinen muuttoliike on voimakasta ja kuntien nettomuuttotappiot ovat osittain merkittäviä. Väestö ikääntyy ja syntyvyys laskee. Ennakoiva ja tilanteeseen reagoiva korkeakoulu- ja toisen asteen koulutus ovat avainasemassa elinkeinoelämälähtöisen työvoiman saatavuushaasteen ratkaisemisessa.

Lappiin on suunnitteilla tulevalle vuosikymmenelle merkittäviä investointeja, joiden kokonaisarvo on lähes 14 miljardia euroa. Investoinnit toisivat Lapin aluekehitykselle uusia mahdollisuuksia mutta myös merkittäviä haasteita, joista keskeisimpänä on osaavan työvoiman saatavuus ja se realisoituu vaikka vain osa investoinneista toteutuisi. Haasteeseen tulee vastata ennakoivasti koulutuksen ja aluekehitystoimien suuntaamisella. Tätä työtä pohjustamaan teetettiin selvitys, jossa arvioidaan kahden biojalostamon ja kahden kaivoksen vaikutusta Lapin työvoiman kysyntään eri sektoreilla ja ammateissa sekä eri vuosina sekä vaikutuksia aluetalouteen aikajanaalla 2020-2030. Laskelmissa oletetut hankkeet eivät ole identtisiä suunnitteilla olevien kanssa mutta antavat suuntaa työvoiman saatavuuden haasteen laajuudesta ja kohdentumisesta ja auttavat näin koulutuksen ja aluekehitystoimenpiteiden suuntaamisessa.

Rovaniemellä 12.11.2019

Heino Vasara

Hanna-Leena Pesonen

Juha Honkatukia

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

LAPIN LIITTO

Talouskasvun mallintamisesta

- Tasapainomalleja käytetään yleisesti pitkän aikavälin kehityksen ennakkointiin
- Mallien etuna teoreettinen perusta, jonka avulla syy-seuraussuhteet ymmärrettäviä
- Toistavat historian yksityiskohtaisesti
- Konsistentteja kasvuteorian suurten linjojen kanssa – ennen kaikkea jatkuvan rakennemuutoksen
- Tulevaisuutta ennakoidaan pitkän aikavälin trendien valossa
- Teorian valossa voidaan puhua sekä tarjonta että kysyntärakenteen muutostrendeistä

Talouskasvun mallintamisesta

Tarjonta: kansantalouden tuotantopotentiali määräytyy sekä teknologian kehittymisestä seuraavasta tuottavuuskasvusta, investointikyvystä, että käytettävissä olevasta työpanoksesta

- tuottavuuserot muuttavat toimialarakennetta – teollisuuden työvoimaosuus vähenee
- tuottavuuden kasvun vaikutus näkyy kasvavasti myös monissa palveluissa
- väestörakenne merkittävä rajoite

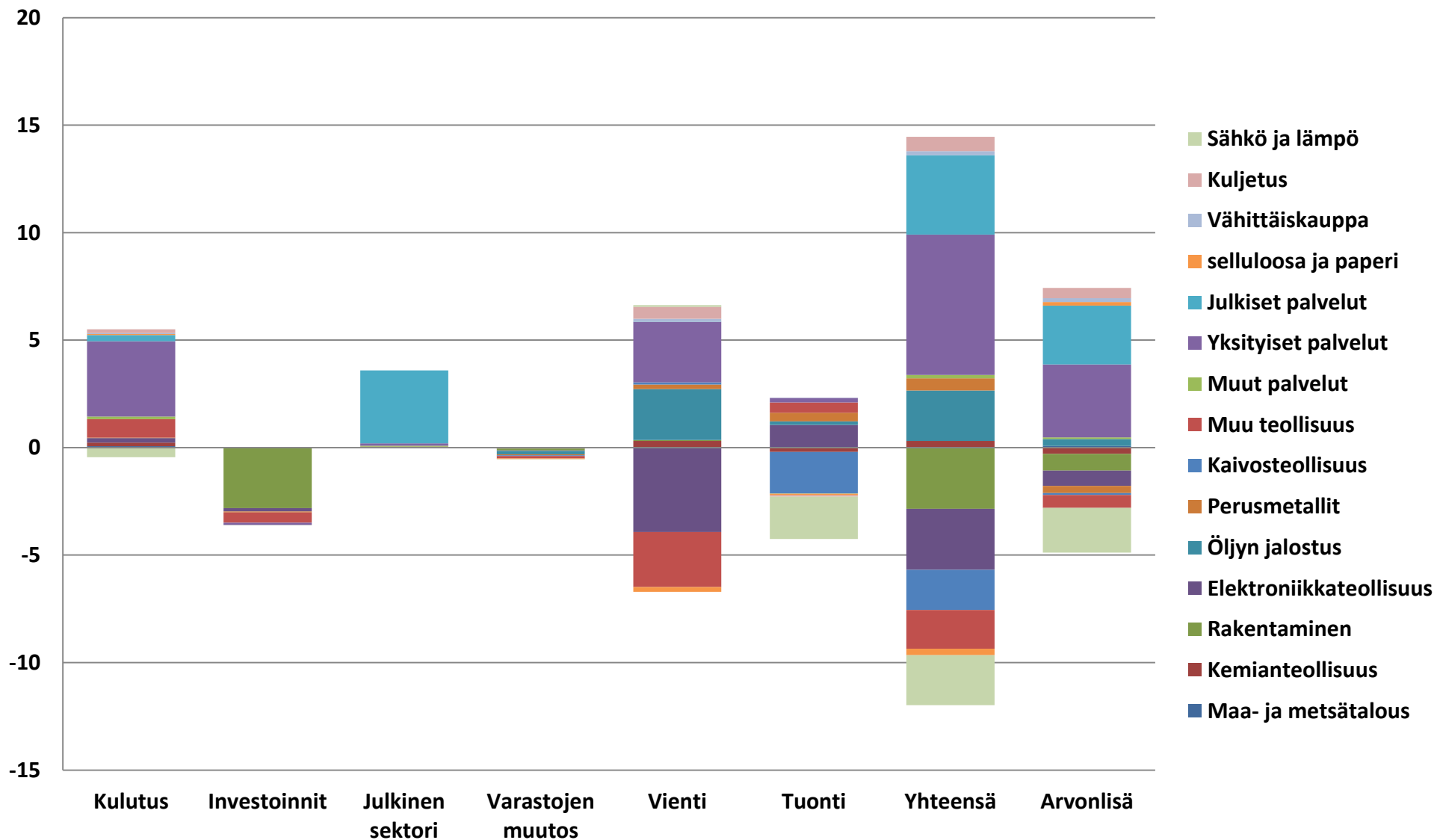
Kysyntä: tuottavuuserot muuttavat suhteellisia hintoja ja vaikuttavat kysyntärakenteeseen

- palvelujen osuus kasvaa
- myös vaurastuminen kasvattaa palvelujen suhteellista osuutta
- teknologian muutos kasvattaa palvelujen roolia myös viennin osalta

Suomen talouden rakennemuutoksesta

- Finanssikriisin alettua teollisuuden arvonlisäosuus on pudonnut 23 prosentista vuonna 2008 reiluun 15 prosenttiin vuonna 2015
- Teollisuustuotteiden vienti ei ole toipunut ennalleen
- Palveluvienti sen sijaan on kasvanut
- Kotimarkkinakysyntää on ylläpitänyt de facto -elvytys
- Investoinnit edelleen lamassa
- Historiallisessa tarkastelussa sekä investointien lama että reaali-palkkojen taso keskeisiä syitä talouden junnaamiseen
- Venäjän vaikutus viime vuosina tuntuva
- Vaikutusten suhteellista merkitystä voidaan tarkastella mallilla tehtävien hajotelmien avulla

Kontribuutio bkt:n kasvuun 2008-2015 hyödykkeittäin ja käytön mukaan
Toimialojen arvonlisän kontribuutio bkt:n kasvuun 2008 - 2015

Kansantalouden pitkän aikavälin kasvunäkymistä (perusskenaario)

Keskeisiä muutostrendejä

- palveluvaltaistuminen sekä toimialarakenteen että tuoterakenteen osalta
- myös ammatit palveluvaltaistuneet

Suomen talous toistaa muiden länsimaiden kehitystä

- teollisuuden arvonlisäosuus kuitenkin laskenut poikkeuksellisen nopeasti 2008 jälkeen
- vientiä kohdannut sekä länsimarkkinoiden lama että Venäjänmarkkinoiden romahdus

Talouden tarjontapuolen keskeinen ongelma väestön ikääntyminen

Ongelmat kasautuneet, kun kasvu ei ole käynnistynyt

Kansantalouden pitkän aikavälin kasvunäkymistä (perusskenaario)

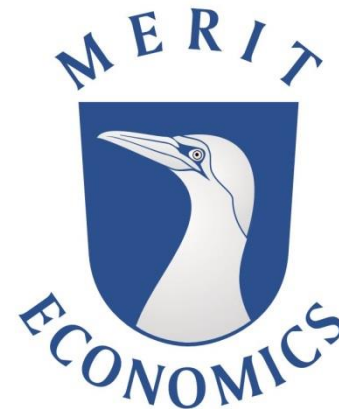
Jos tuottavuuden ja kysynnän erot säilyvät:

- 2030 mennessä palveluviennin viime vuosien merkitys säilyy
- väestön ikääntyminen heikentää kasvupotentiaalia, kun työikäinen väestö supistuu
- väestön ikääntyminen kasvattaa julkisten palvelujen osuutta ja sitoo suuremman osan työvoimasta
- julkisen talouden vaje kasvaa

Alueellinen perusskenaario

Päivitetty V/2016
Uusi väestöennuste
Makrotalouden päivitys
Eläkeuudistus + kilpailukykykypaketti
Raporttiin Honkatukia-Lehmus 2016

Metsäteollisuuden kasvuskenaario

Lappiin tehdään kaksi suurta metsäteollisuuden investointia

- Tehtaat työllistävät vajaat 600 henkeä
- Arvoketjuun uusia työpaikkoja lähes saman verran
- Työpaikkoja syntyy myös palveluihin
- Yhteensä työllisyys kasvaa noin 1400 työllisellä

Työperäistä muuttoliikettä Lappiin

- Työllisyys 2,7 prosenttia perusuraa korkeampi
- Väestö 1,4 prosenttia perusuraa korkeampi

1. Metsäteollisuuden hanke

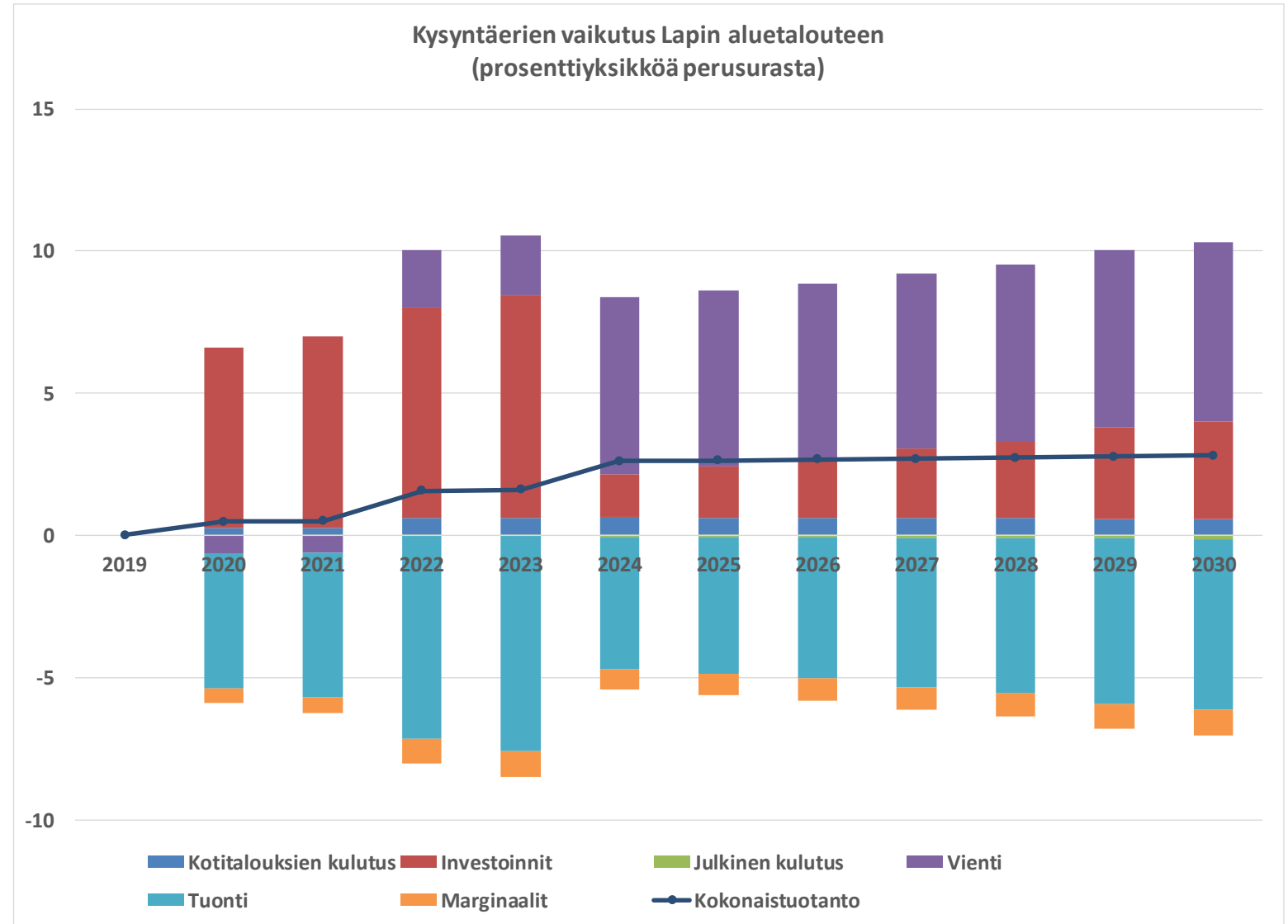
- Investointi
780 Meuro vuosina 2020 – 2022
Toiminnassa 2022
- Tuotepaletti arvioitu (Borealin kannattavuuslaskelman) julkisen kannattavuuslaskelman mukaisesti
- Kapasiteetin kasvun oletettu synnyttävän lisävientiä
- Tehtaan puunhankinnan oletettu kohdistuvan pääasiassa Lappiin

2. Metsäteollisuuden hanke - biojalostamo

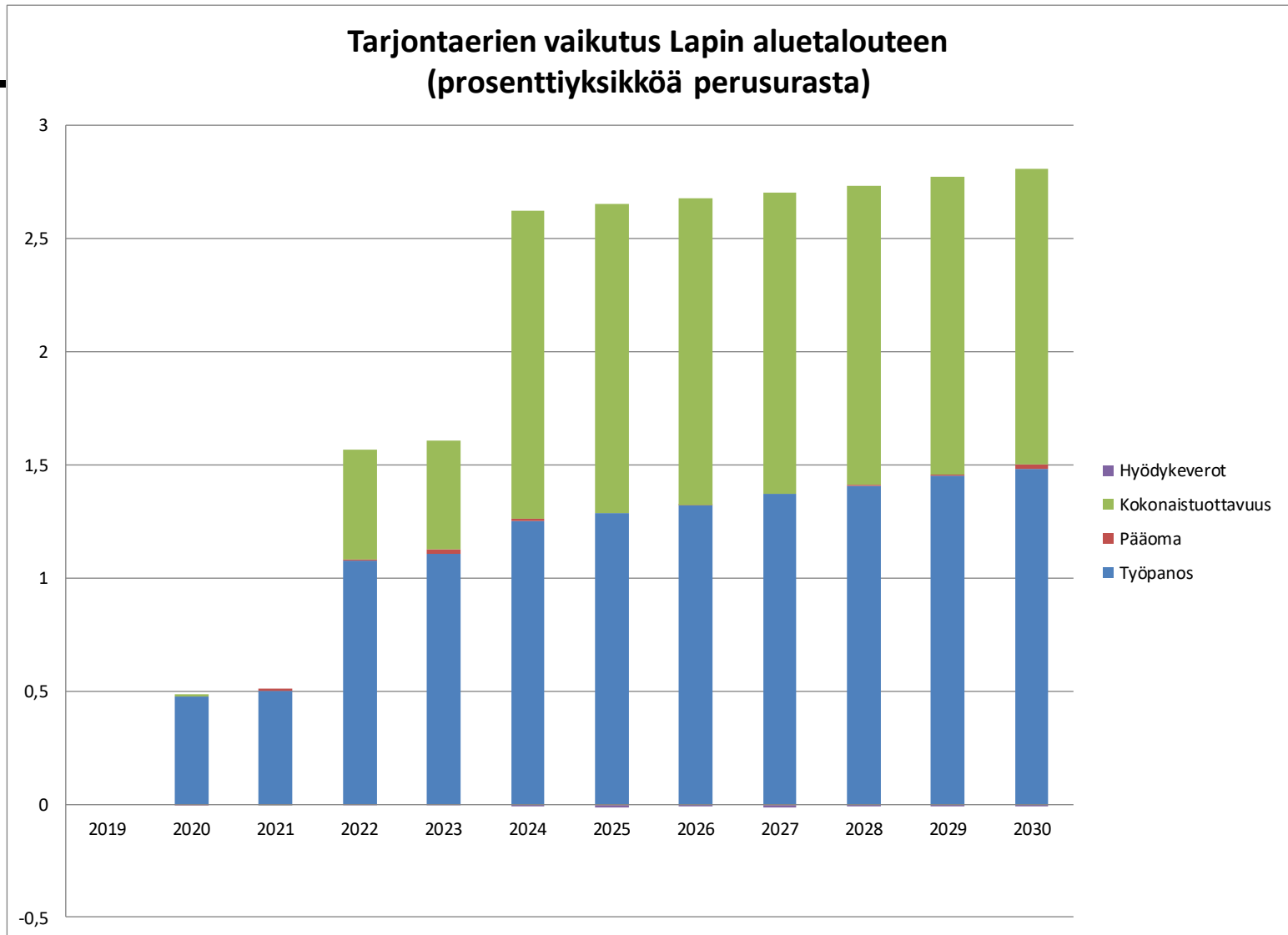
- Investointitarve
 - Ylösajo vuosina 2022 – 2024
 - Toiminnassa 2024
- Investoinnit sekä tehtaan tuotanto ja työllistävyys arvioitu julkisuudessa olleiden tietojen perusteella
- Tuotannon arvo ilmastostrategiassa käytetyin tonnihinnoin; täsmennettävissä
- Kapasiteetin kasvun oletettu synnyttävän lisävientiä

Kasvuskenaario

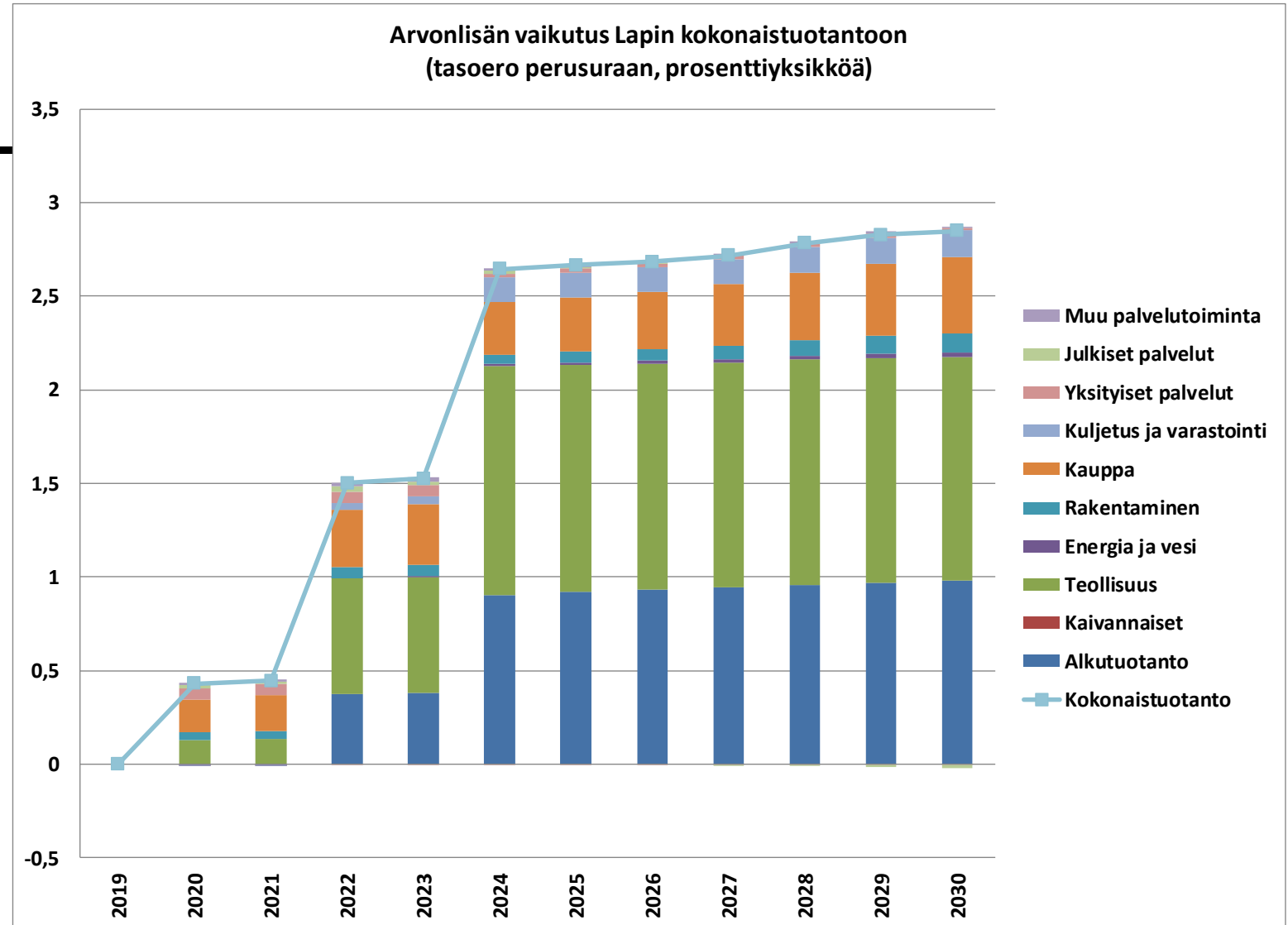
— metsäteollisuus

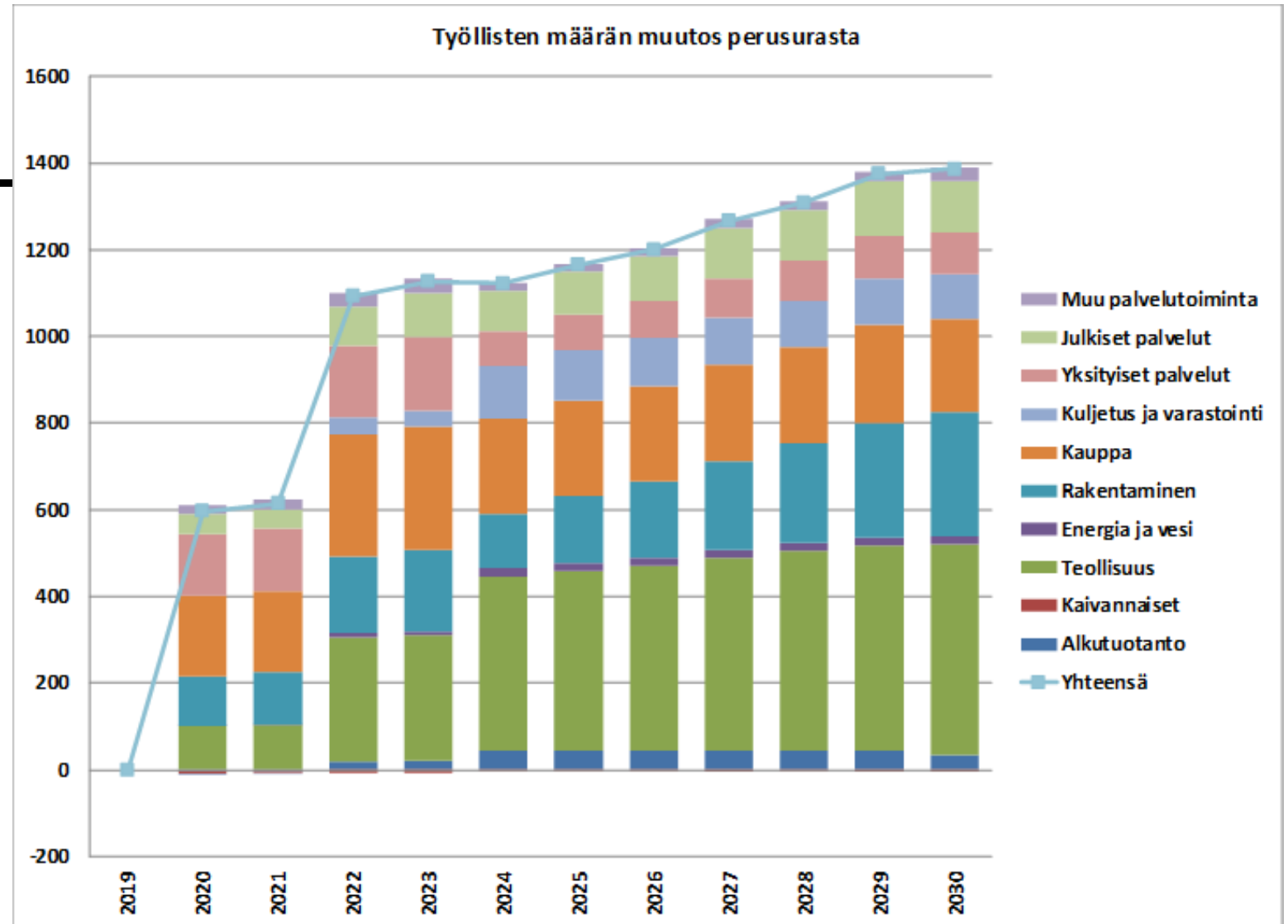
Kasvuskenaario - metsäteollisuus

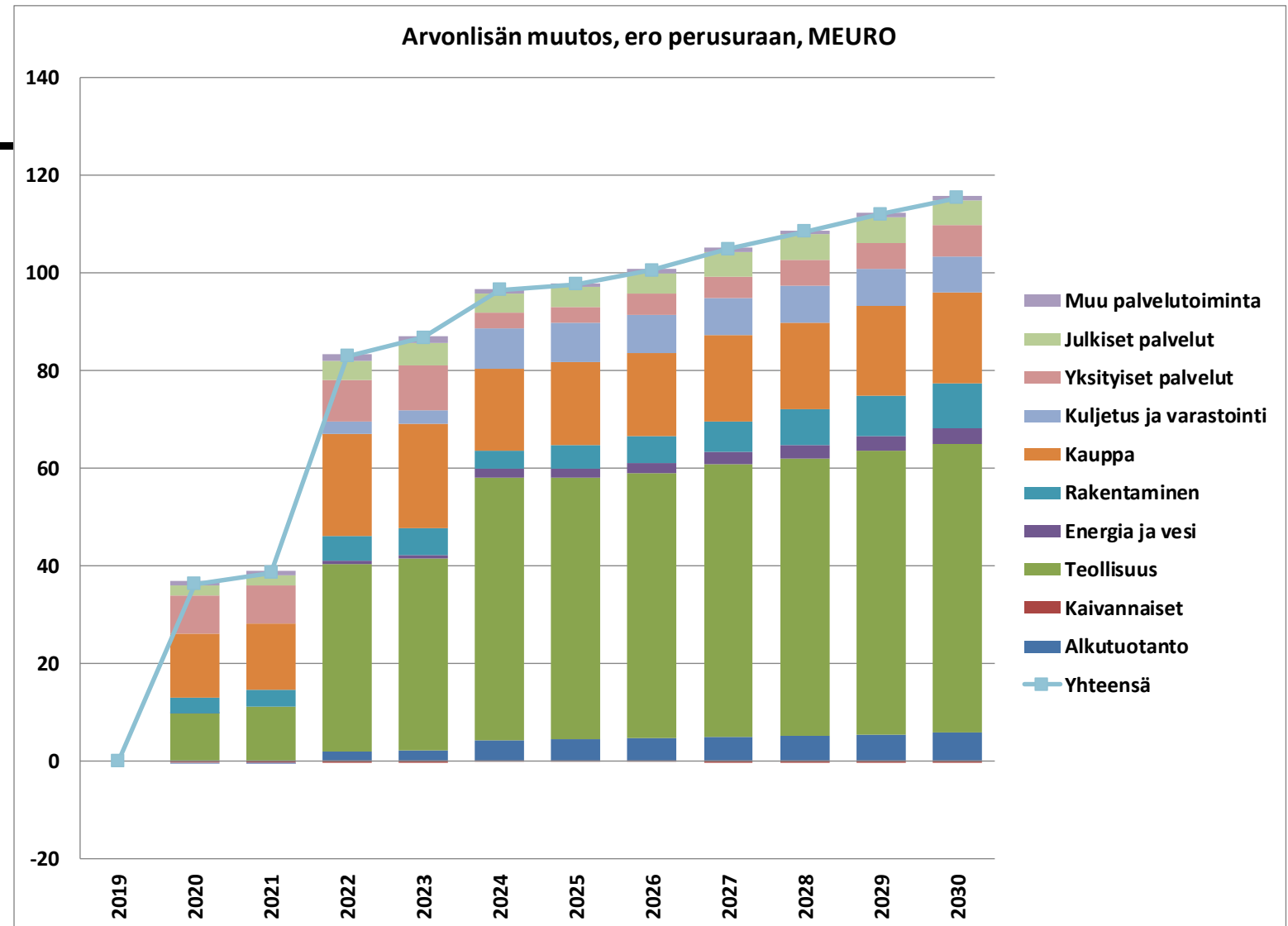
Kasvuskenario - metsäteollisuus

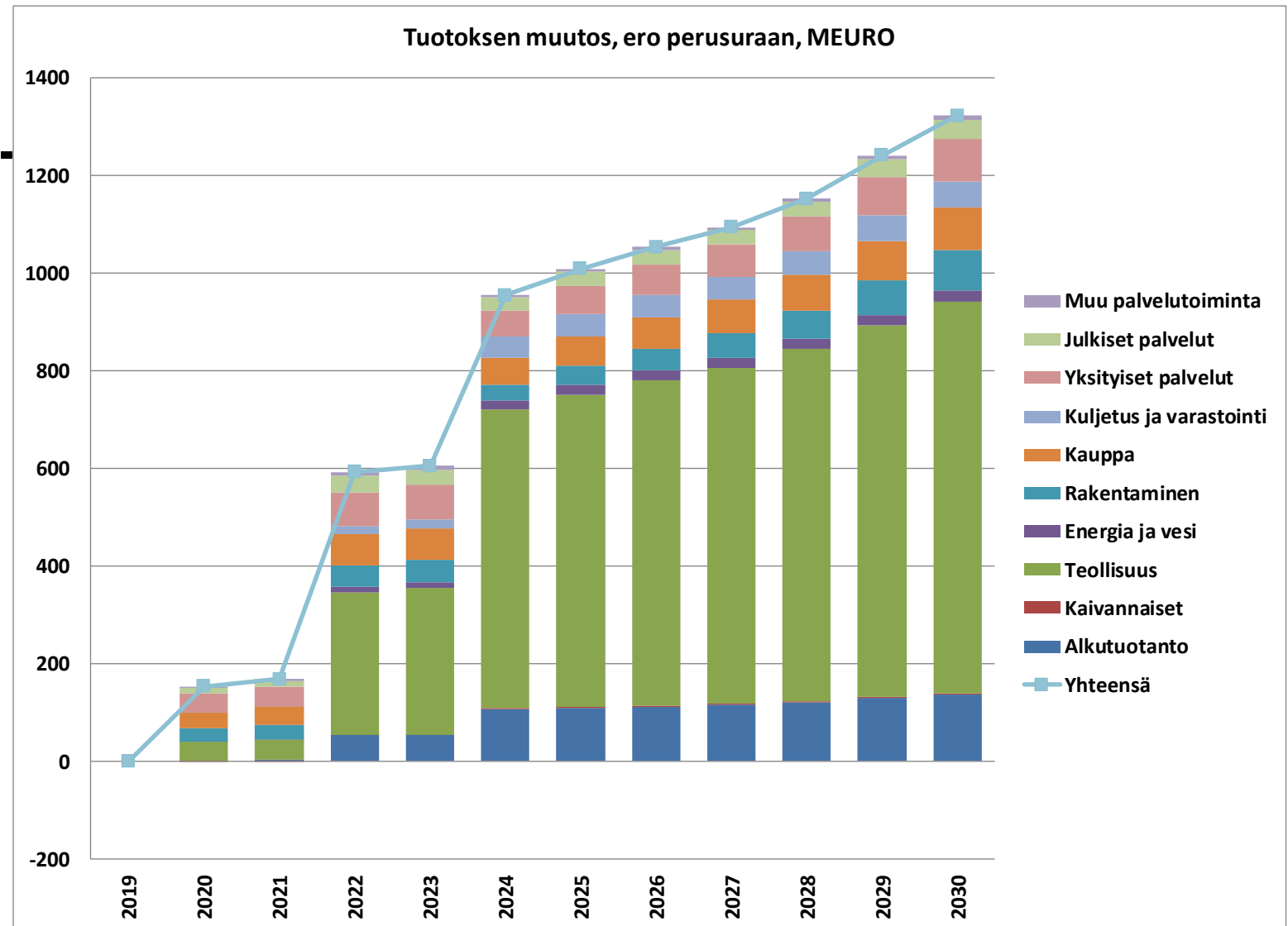
Kasvuskenario metsäteollisuus

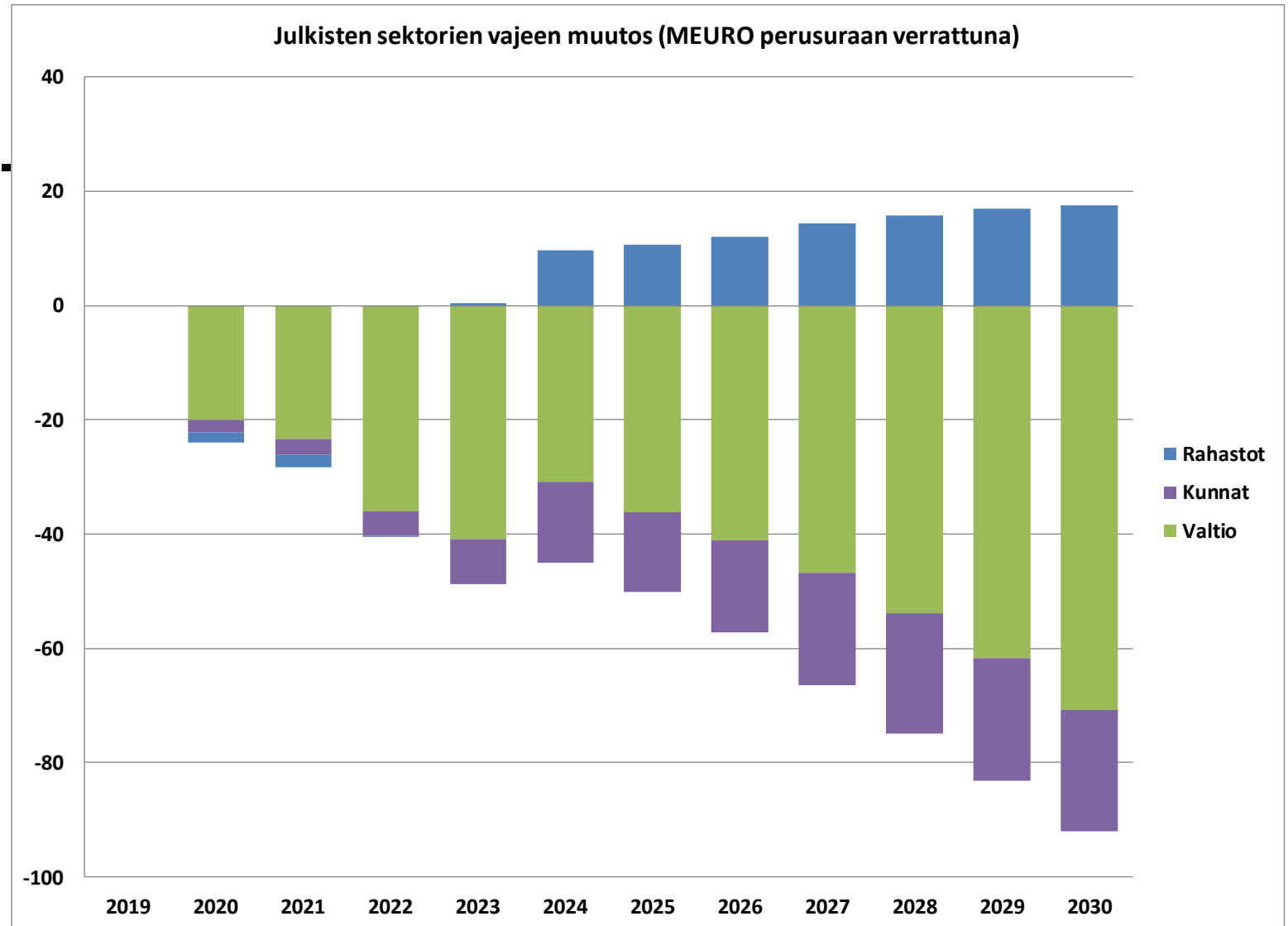
Kasvuskenario metsäteollisuus

Kasvuskenario metsäteollisuus

Kasvuskenario metsäteollisuus

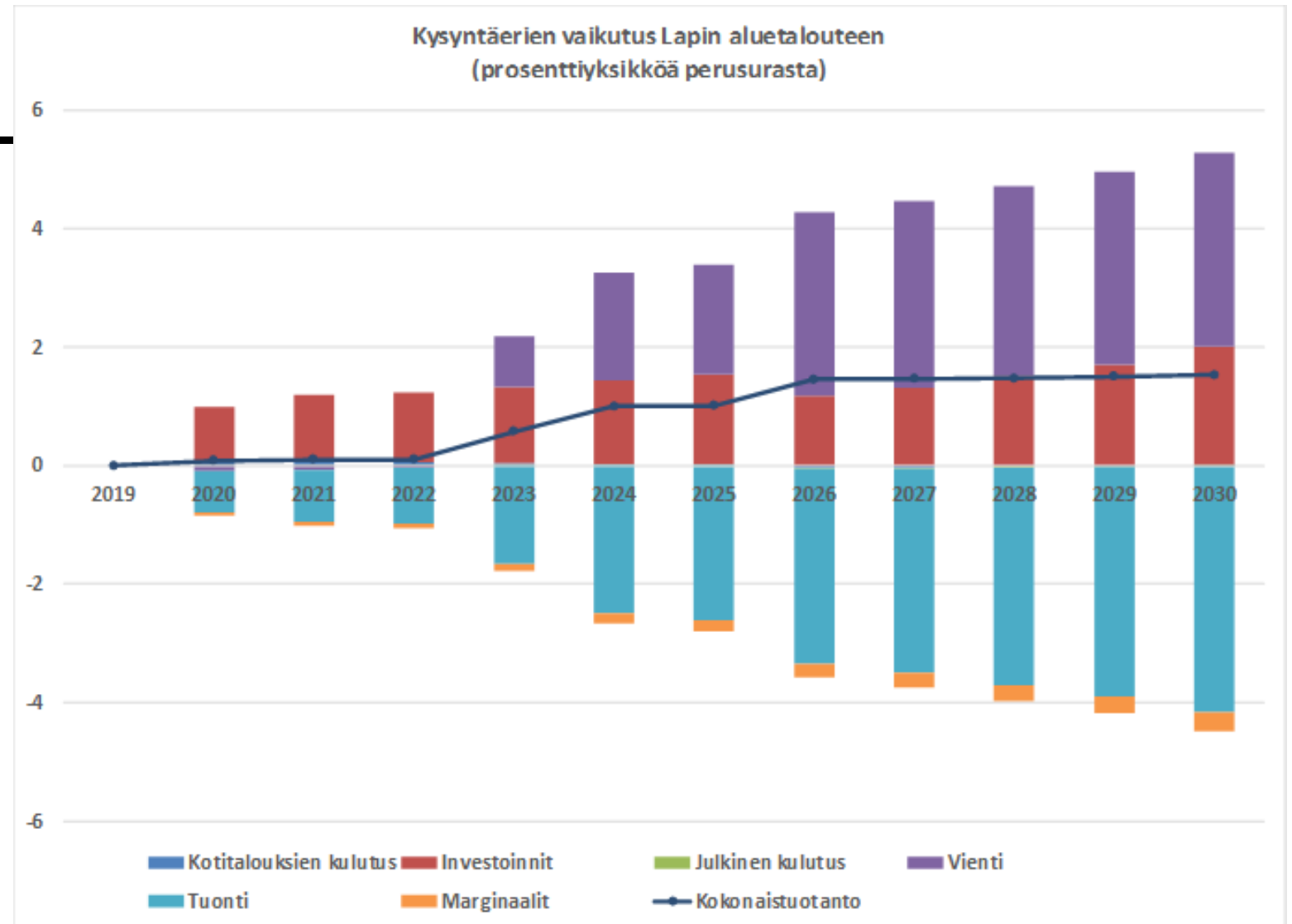
Kaivosteollisuuden kasvuskenaario

- Lappiin tehdään kaksi suurta kaivosinvestointia
kaivokset työllistävät lähes 600 henkeä
Arvoketjuun uusia työpaikkoja noin 450
- Työperäistä muuttoliikettä Lappiin
Työllisyys 1,2 prosenttia perusuraa korkeampi
Väestö 0,7 prosenttia perusuraa korkeampi

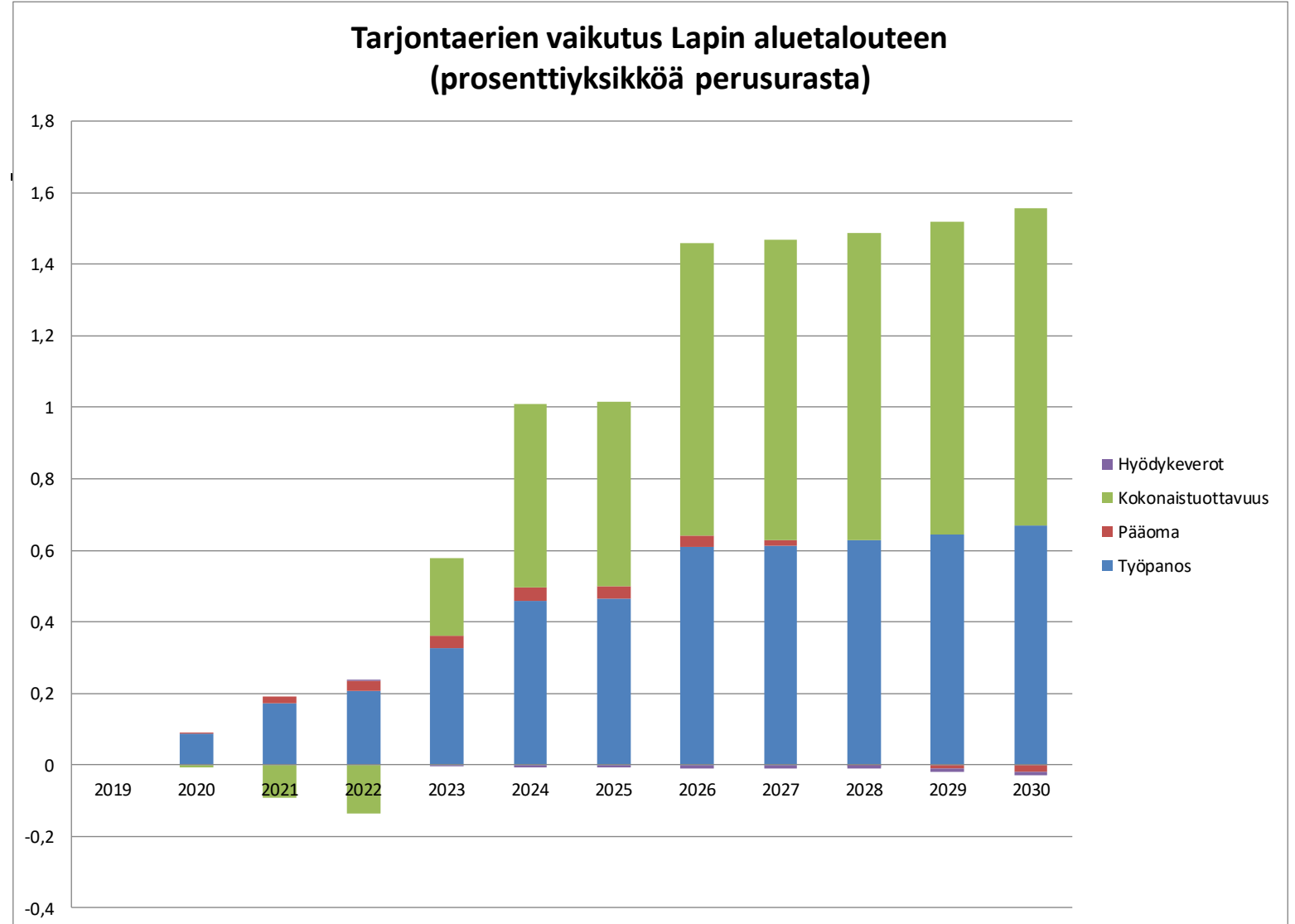
Hankkeen lähtötiedot: toiminnan ylösajo

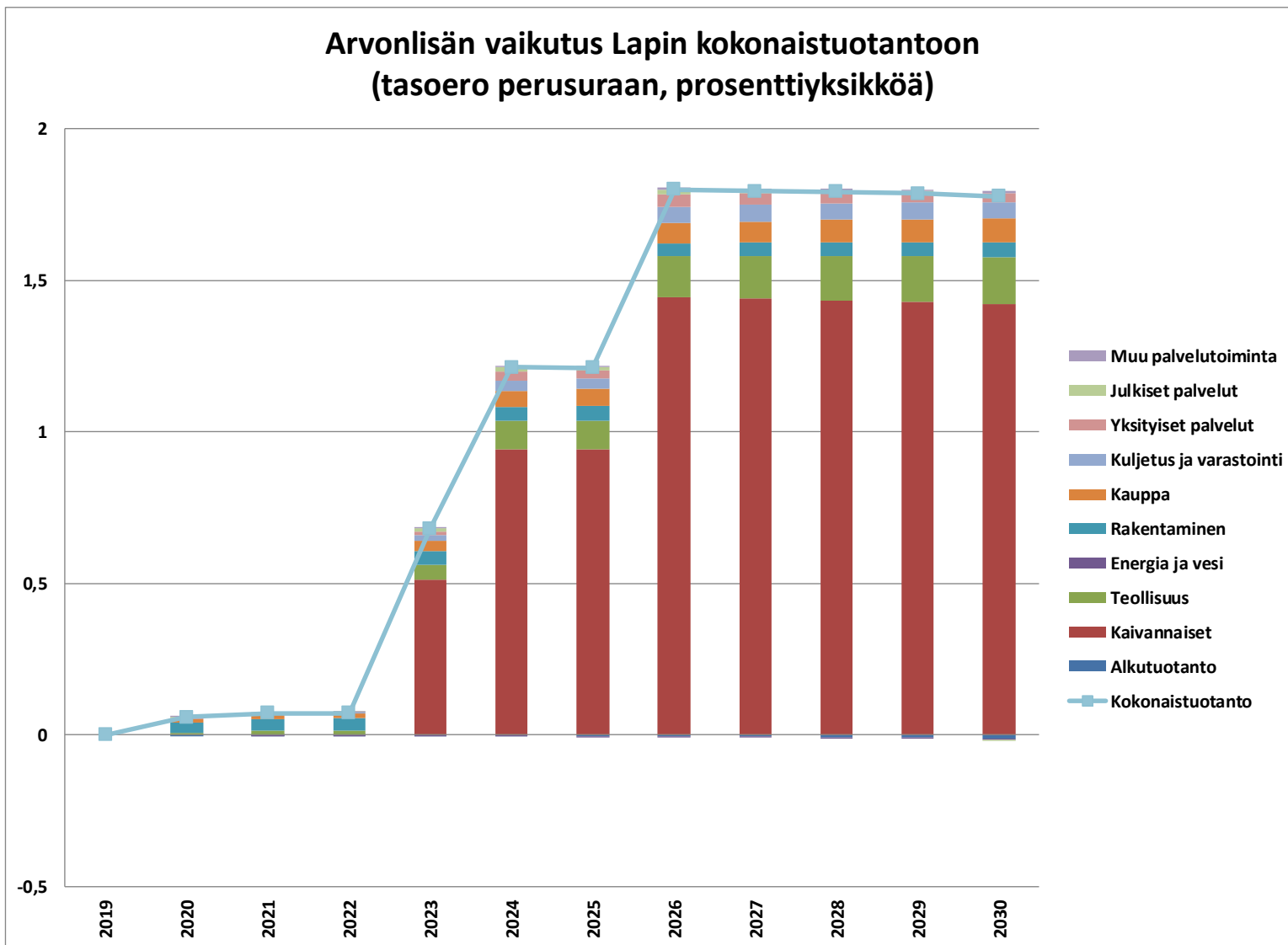
- Investointitarve
 - Ylösajo vuosina 2020 – 2022 ja 2023 - 2026
 - Toiminnassa 2022 - 2026
- Tuotanto ja investoinnit sekä kaivoksien työllistävyys arvioitu todellisen hankkeen perusteella
- Kapasiteetin kasvun oletettu synnyttävän lisävientiä

Kasvuskenario - kaivosteollisuus

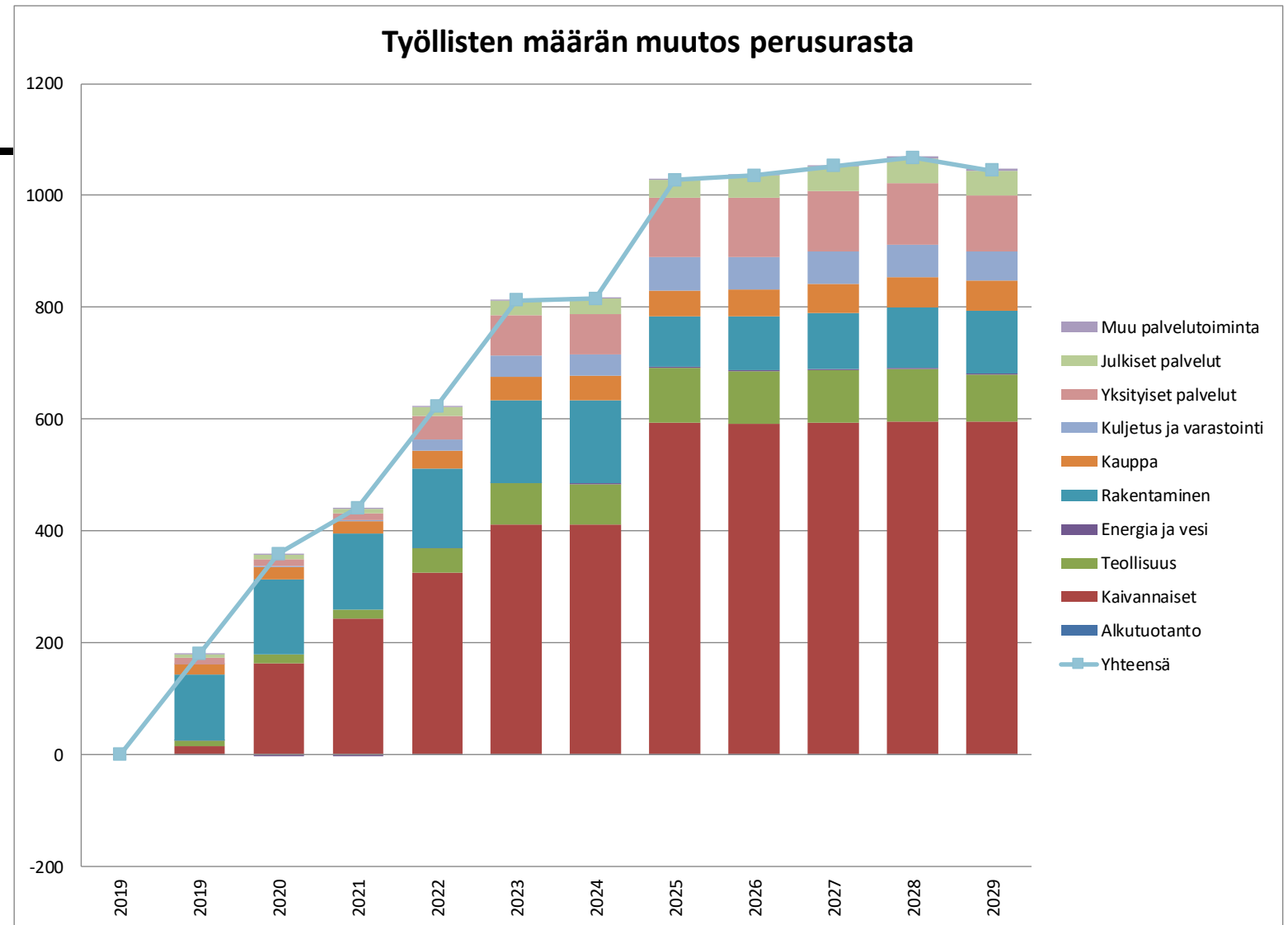

Kasvuskenario kaivosteollisuus

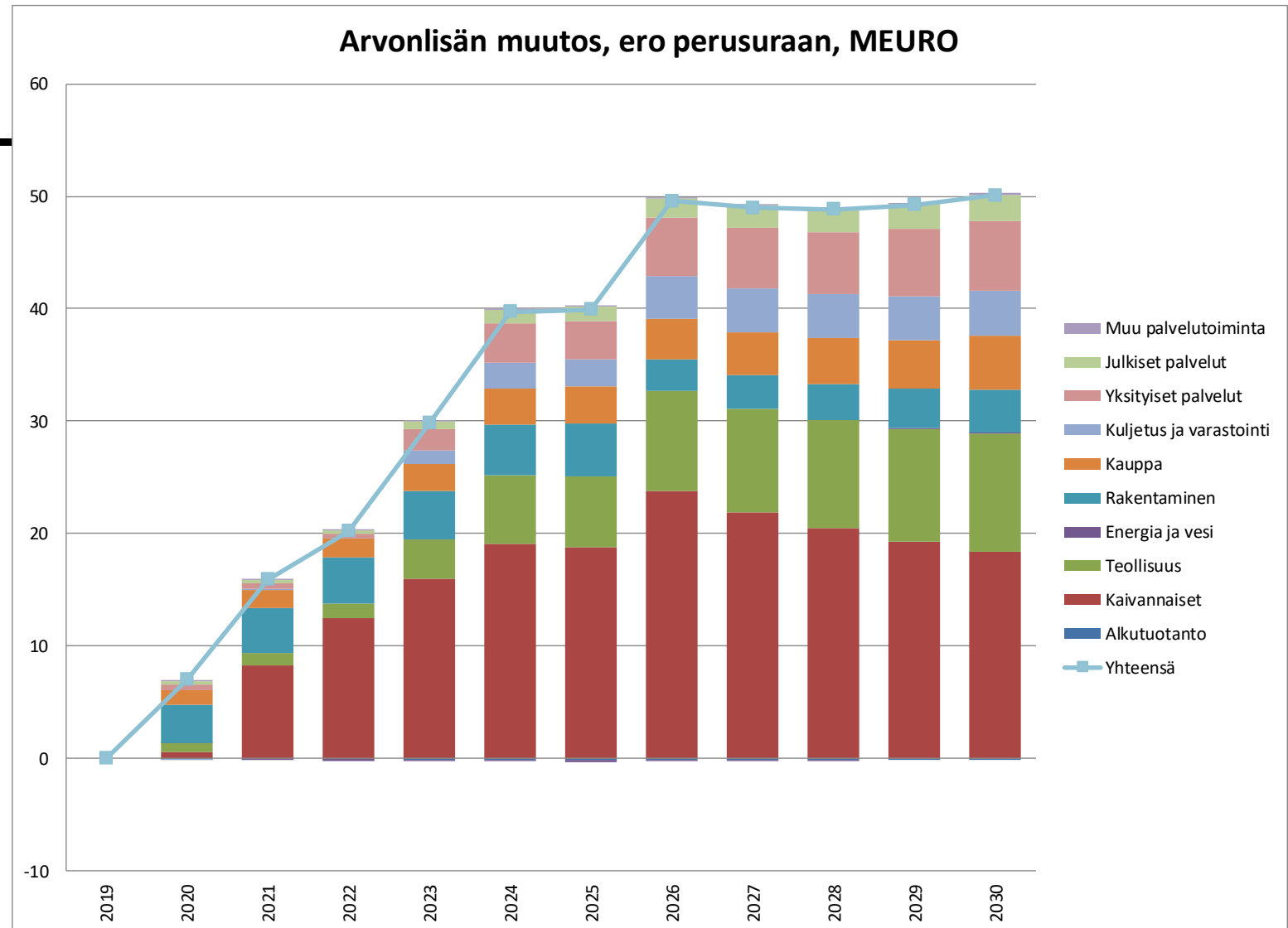

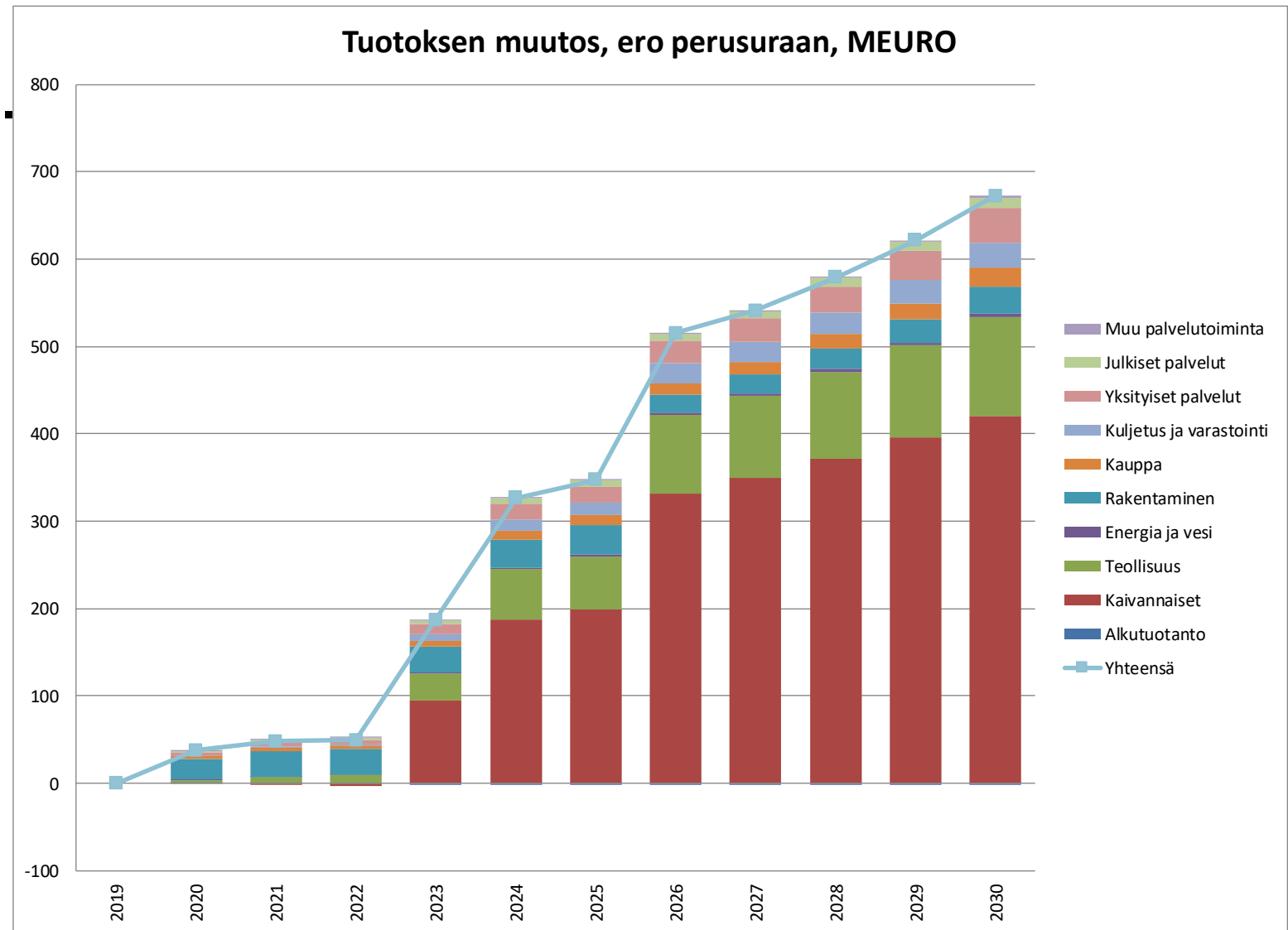
Kasvuskenario kaivosteollisuus

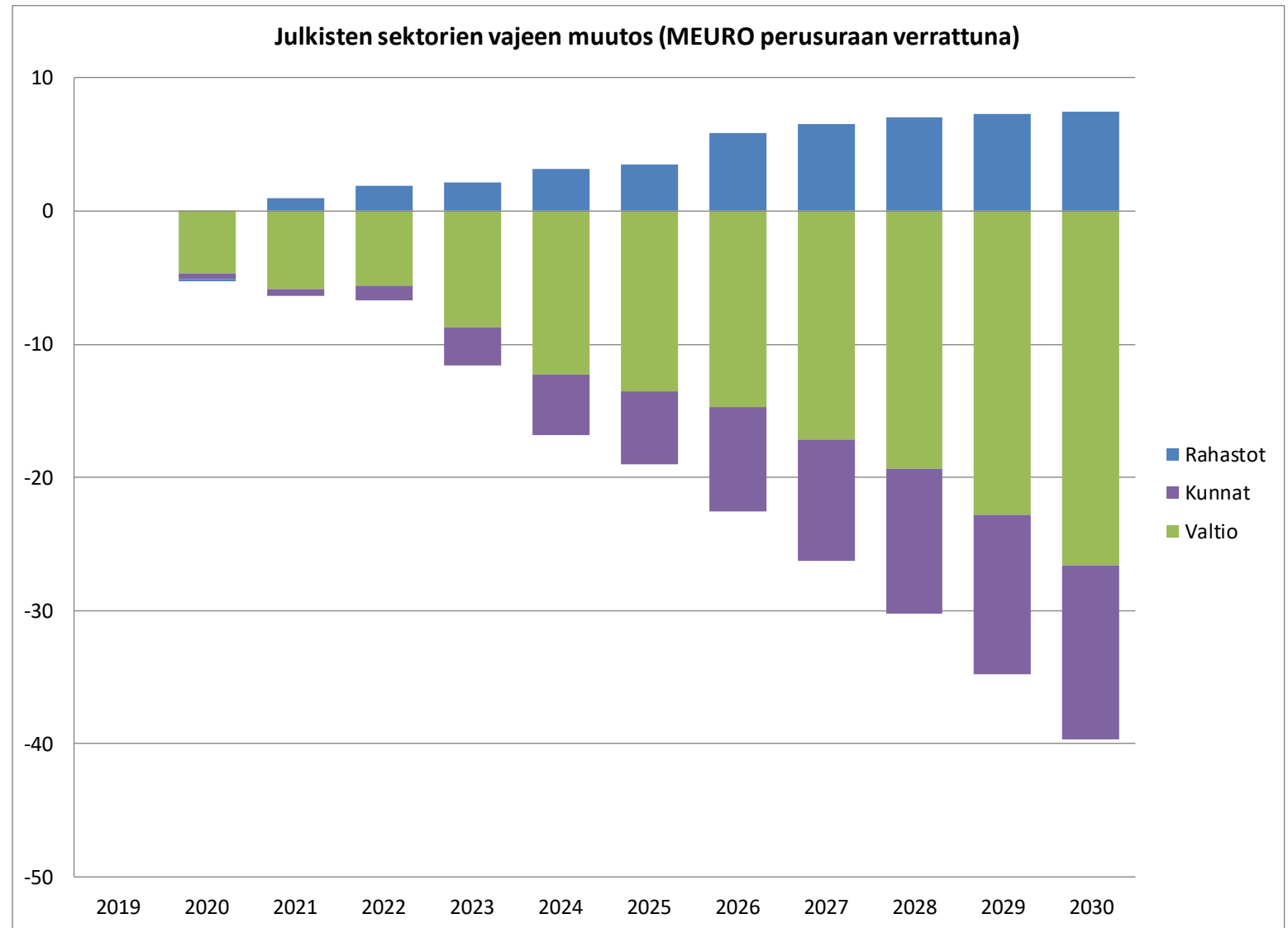
Kasvuskenario - kaivosteollisuus

Kasvuskenario kaivosteollisuus

Kasvuskenaario - kaivosteollisuus

Kasvuskenario -metsäteollisuus + kaivosteollisuus

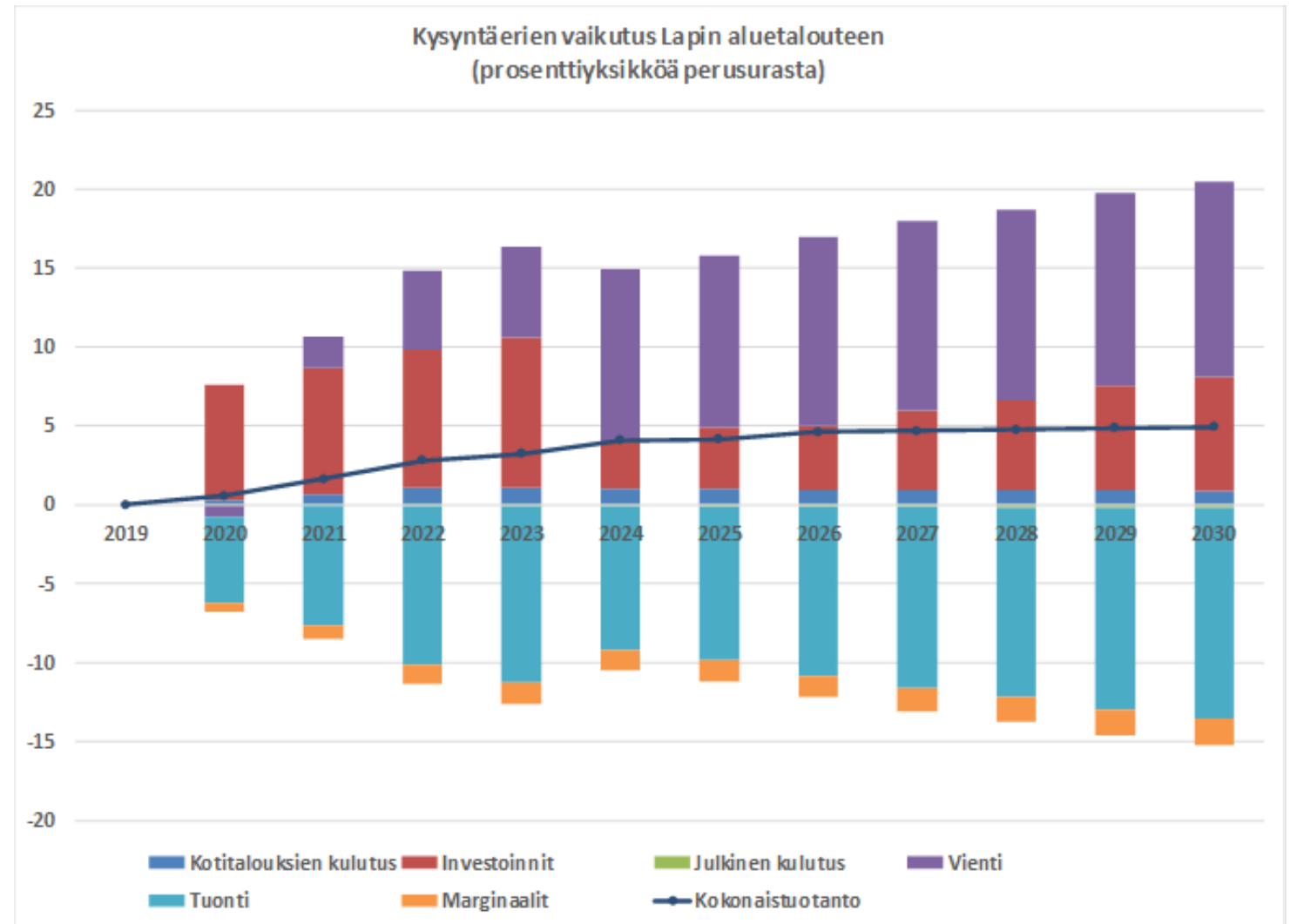
Sekä metsäteollisuuden että kaivosteollisuuden investoinnit toteutuvat

- Työllisyys kasvaa yli 3000:lla
- Teollisuuteen syntyy vajaa 1000 työpaikkaa, kaivannaisiin ja alkutuotantoon noin 600 ja rakentamiseen vajaa 400
- Kaupan ja kuljetusten työllisyys kasvu vajaa 400
- Palvelujen työllisyys kasvaa useilla sadoilla

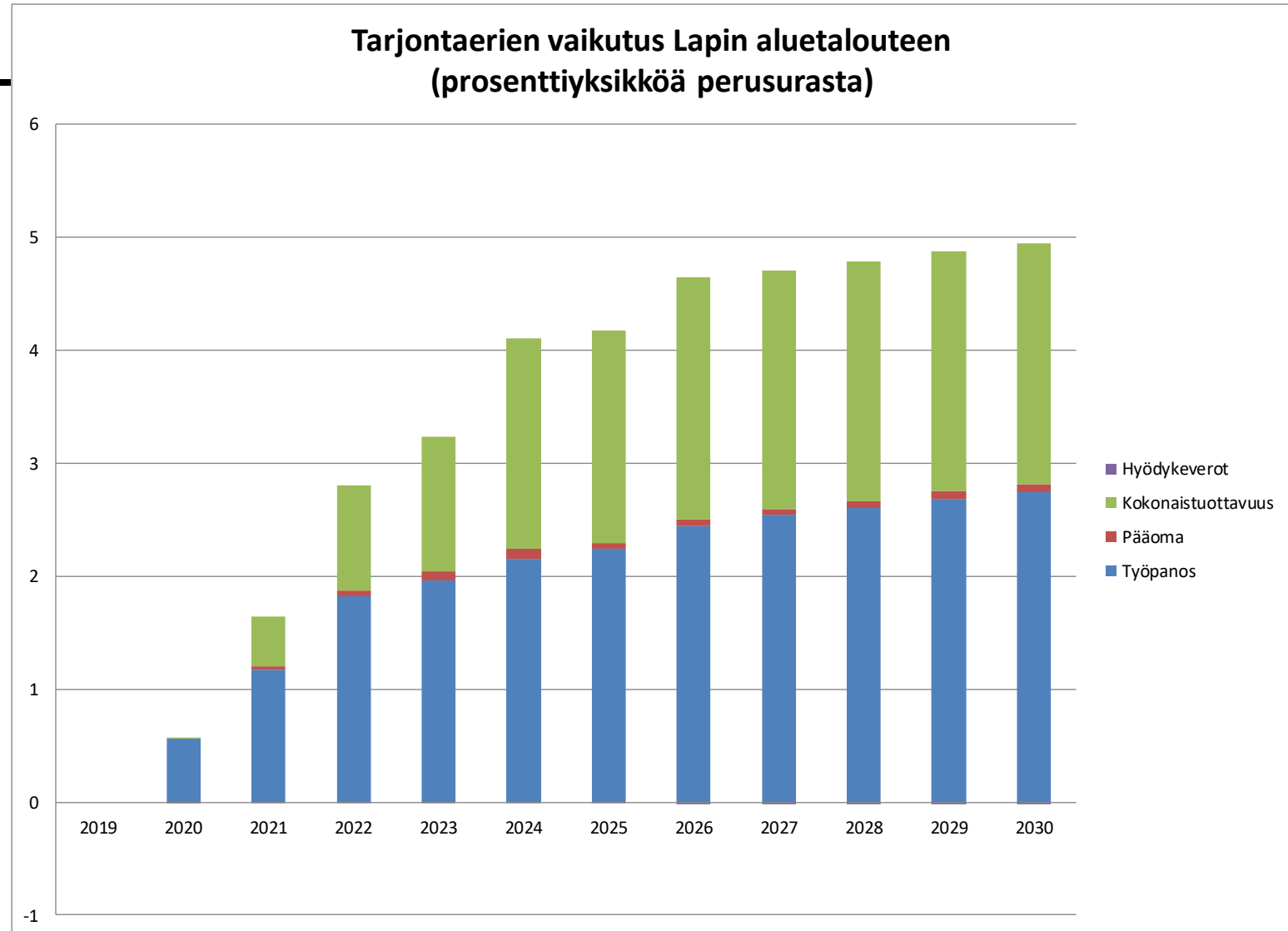
Työperäistä muuttoliikettä Lappiin

- Työllisyys 5 prosenttia perusuraa korkeampi
- Väestö 2,7 prosenttia perusuraa korkeampi

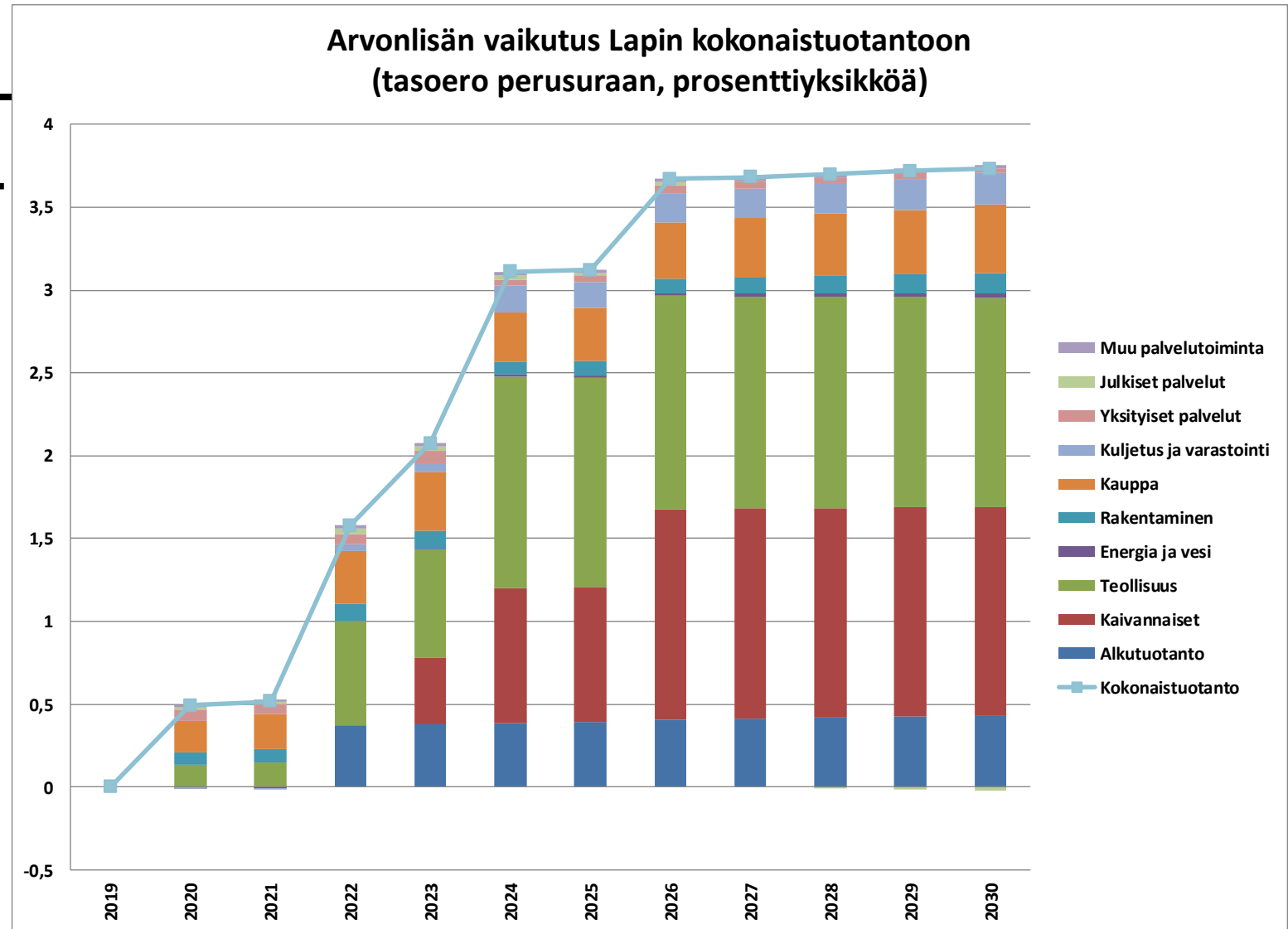
Kasvuskenario – metsäteollisuus + kaivosteollisuus

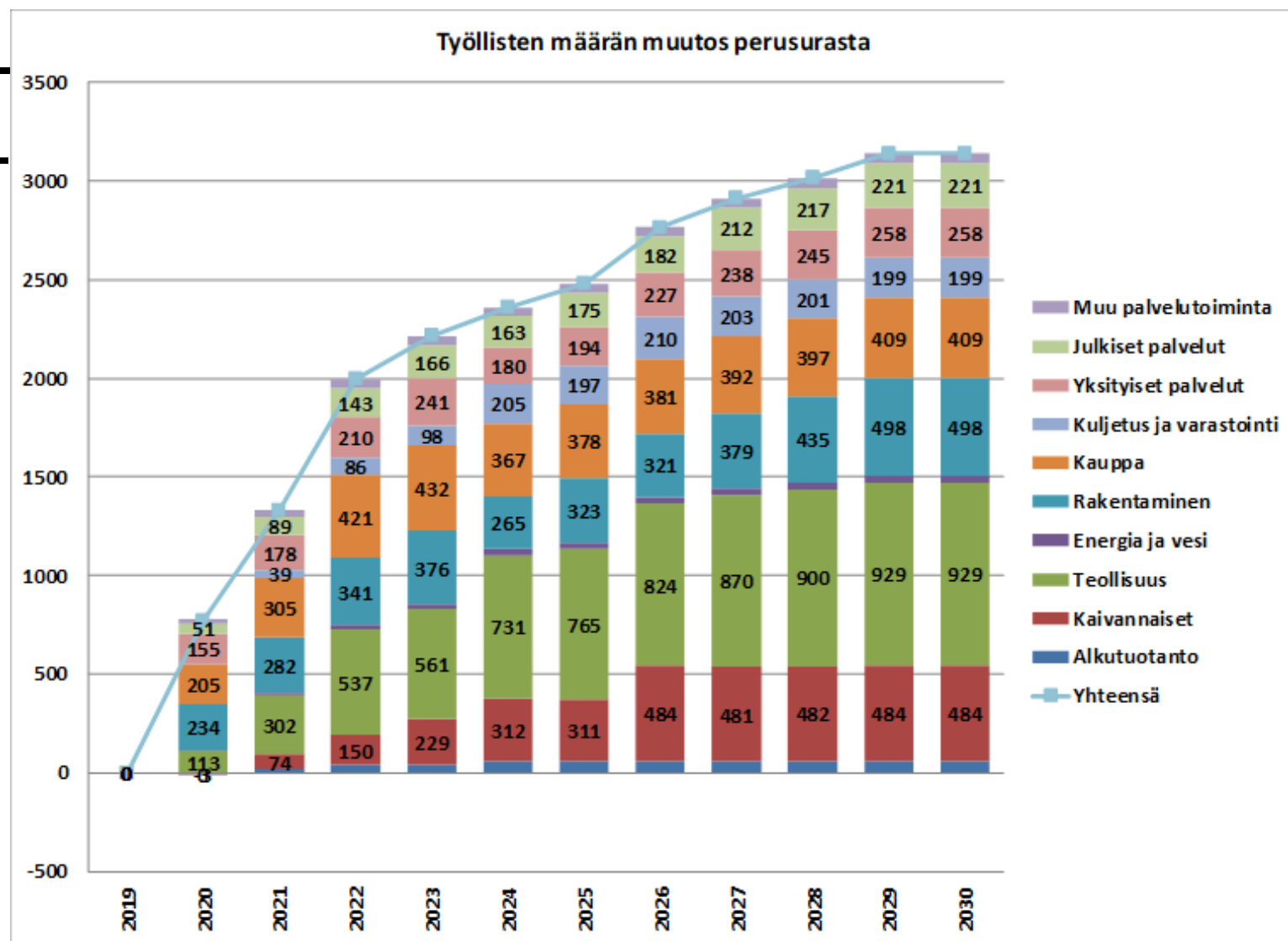
Kasvuskenario – metsäteollisuus + kaivosteollisuus

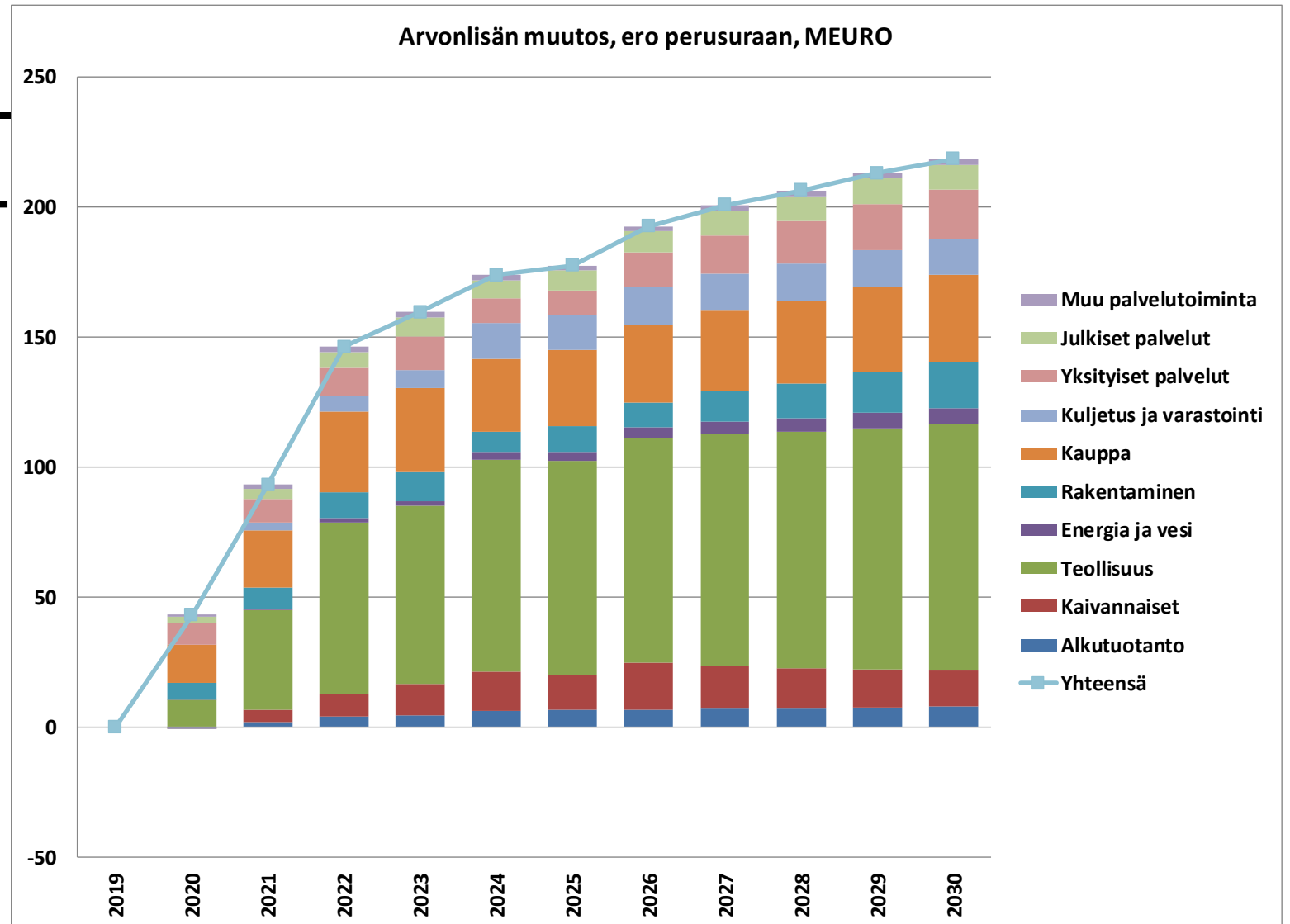
Kasvuskenario – metsäteollisuus + kaivosteollisuus

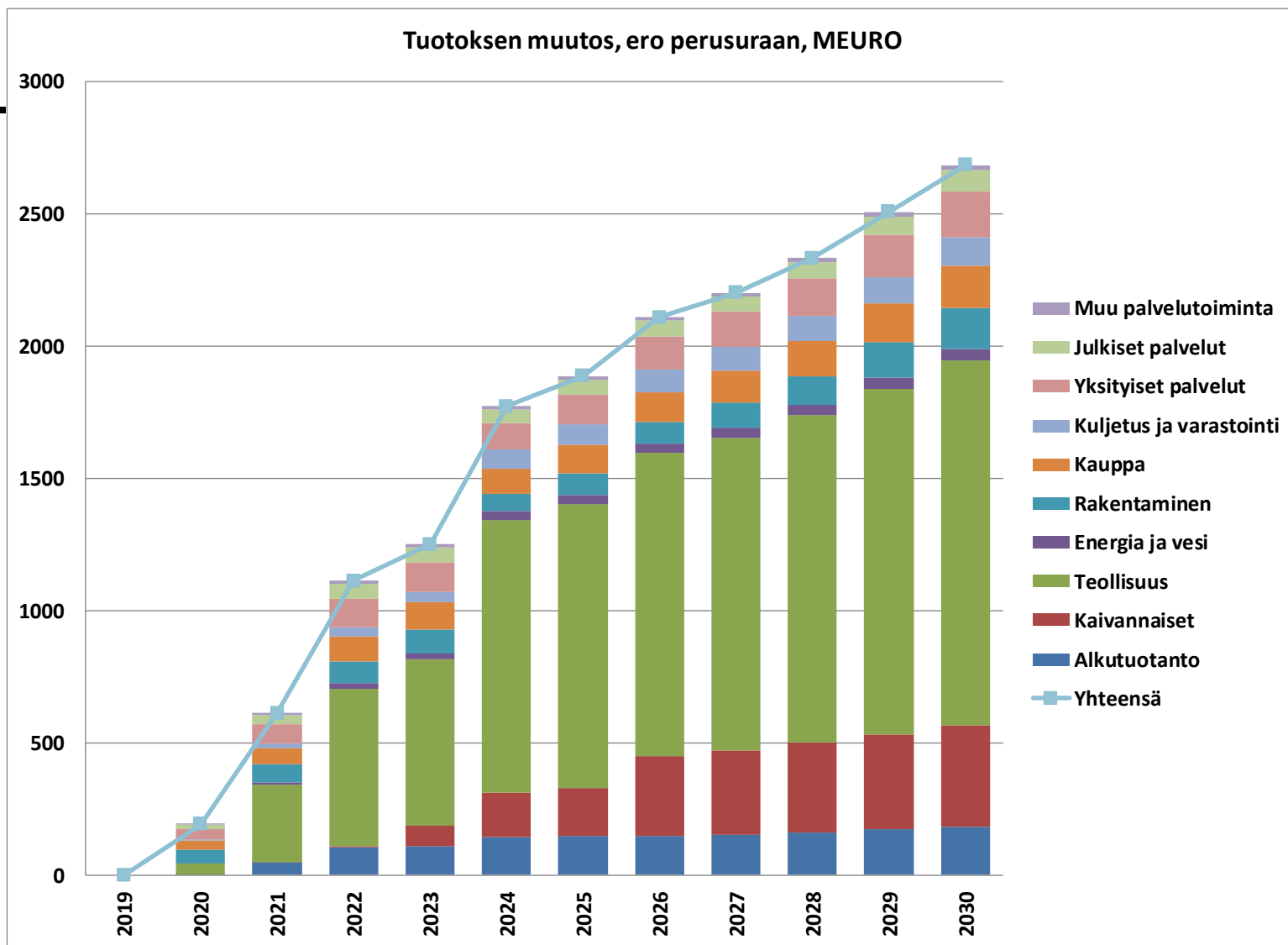
Kasvuskenario –
metsäteollisuus +
kaivosteollisuus

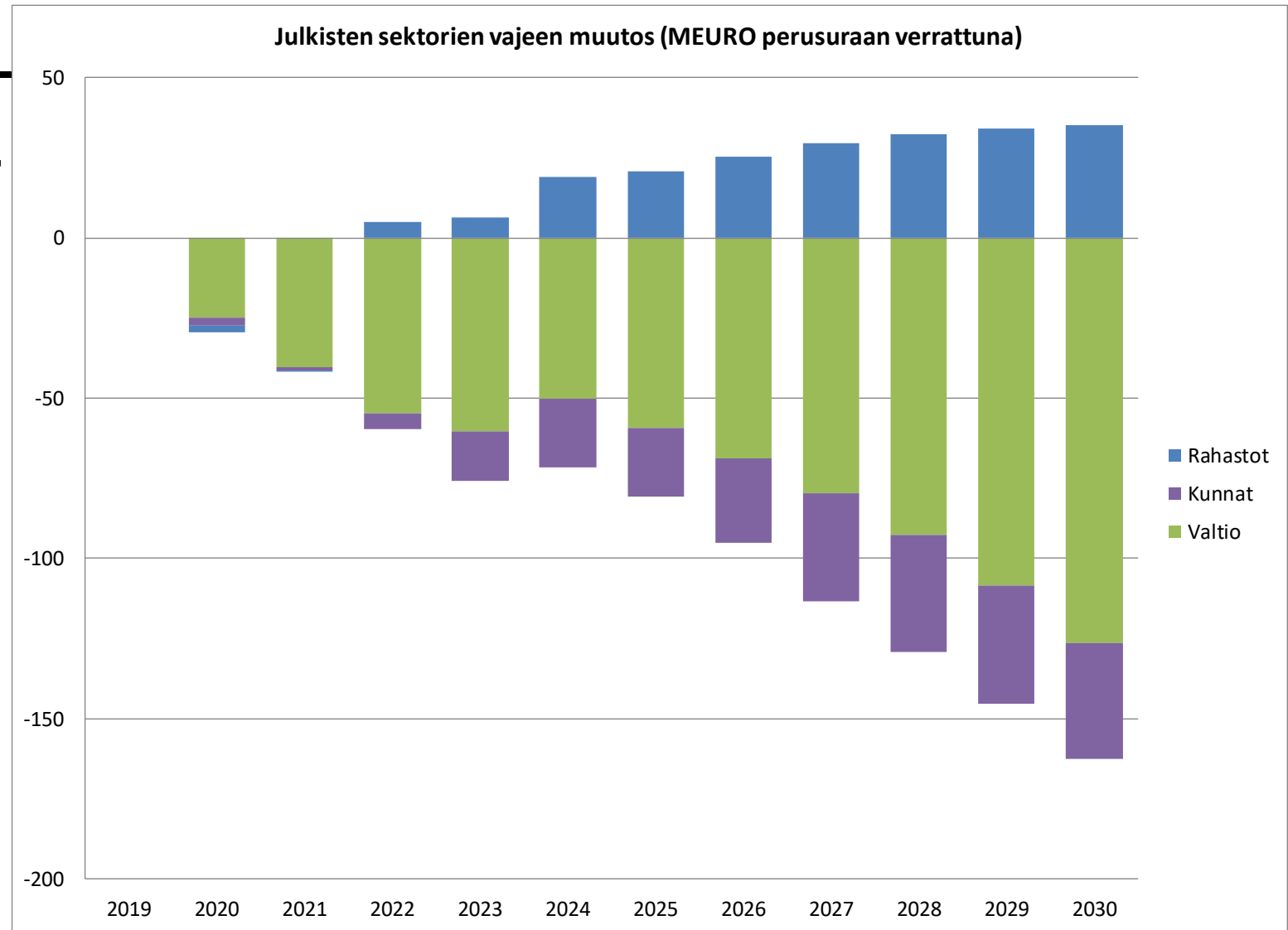
Kasvuskenario –
metsäteollisuus +
kaivosteollisuus

Tuotoksen muutos, ero perusuraan, MEURO

Kasvuskenario –
metsäteollisuus +
kaivosteollisuus

Kiitos

